

ДО ПИТАННЯ ПРО НОВУ ПАРАДИГМУ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Хропот С.Г. (*Одеська державна академія будівництва та архітектури, м.Одеса, Україна*)

Сучасний рівень розвитку науки і техніки потребує нових підходів до організації і здійснення навчального процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ). Ми переживаємо епоху бурхливої і швидкоплинної видозміни наукових поглядів, технологічних регламентів, виробничих підходів, інструментального та інформаційного забезпечення... виконання конкретних виробничих операцій. При цьому, період часткової (або навіть радикальної) зазначеної видозміни скомпресований до терміну навчання (іноді і того менше) майбутнього фахівця. Якщо на цю обставину не зважати, то ВНЗ, сам того не бажаючи, буде поставляти на ринок праці морально застарілих фахівців (навіть тих, хто отримав диплом з відзнакою).

Саме тому, процес підготовки якісних (затребуваних) фахівців потребує видозміни, причому на концептуальному рівні. Не торкаючись політичних аспектів щодо рівнів підготовки фахівців, тут порушене питання лише про підготовку фахівців ОКР «Бакалавр» та «Магістр».

Вважаю, перезрілою проблему щодо необхідності прирівняти бакалавра до повноцінного фахівця і дозволити йому виконувати весь комплекс інженерних, технічних, технологічних, вишукувальних, проектних тощо галузевих робіт [1]. Проте, навчальний план та графік навчального процесу підготовки бакалавра, потребує незначного коригування що, без радикальних змін, включатиме наступне:

протягом 1-2 курсів навчання, в основному, студент вивчає дисципліни природничо-наукової та професійно-практичної підготовки – перелік обов'язкових дисциплін з мінімальним обсягом кредитів визначає ГСВО, навчальний процес здійснюється, в основному, в режимі аудиторної роботи, з можливим незначним обсягом нескладних самостійних завдань – контрольні роботи, РГР;

на 3 курсі – вивчення дисциплін, в основному, професійно-практичної підготовки – за вибором ВНЗ, перелік дисциплін встановлений Стандартом вищої освіти ВНЗ, суттєве зменшення аудиторної роботи і таке ж збільшення самостійної роботи студента – РГР, курсові роботи (проекти): – після 3-го курсу навчання, майбутній бакалавр повинен знати основи виконання всіх виробничих процесів за галузевим принципом та вміти виконувати окремі операції цих процесів; навчальний процес 4 курсу навчання включає вивчення

дисциплін професійно-практичної підготовки – за вибором студента, перелік дисциплін встановлений Стандартом вищої освіти ВНЗ, блоки дисциплін необхідно сформувати у відповідності до тематики дипломної роботи (проекту), фактично – це дисципліни квазі спеціалізації за відповідним напрямом підготовки, форма навчання – аудиторна робота в малих групах, самостійна творча робота студента – 7 семестр; виконання, оформлення і публічний захист випускної атестаційної роботи – 8 семестр. Отже, навчальний процес на 4-му курсі передбачає поглиблену спеціалізацію бакалавра, за його особистим вибором, з метою набуття теоретичних знань і практичних навичок комплексного і якісного виконання ним же обраного виду робіт.

Щодо організації навчальних практик, їх доцільно проводити після 1-го та 2-го курсів навчання у звичному режимі. Після 3-го курсу навчання студент проходить виробничу та переддипломну практику (хоча б 6-8 тижнів), тут студент знайомиться і безпосередньо приймає участь у виконанні окремих виробничих операцій та визначається з тематикою майбутньої випускної роботи. Графік початку навчального процесу на четвертому курсі навчання мабуть необхідно буде змістити на 1 жовтня.

Таким чином, зберігається широкий профіль знань і вмінь майбутнього бакалавра за галузевим принципом навчання, проте, поглиблена підготовка з конкретної квазі спеціалізації сприятиме кращій адаптованості його до потреб ринку праці, оскільки, з часу ознайомлення і виявлення реальних виробничих проблем, до пошуку варіантів їх вирішення у випускній атестаційній роботі, проходить менше року.

Підходи до підготовки фахівців ОКР «Магістр» також потребують видозміни. Це в рівній мірі стосується і організаційних аспектів, і самого процесу навчання. По-перше, доцільно передбачити правило, що на магістерську програму підготовки мають право вступати фахівці ОКР «Бакалавр» («Спеціаліст» - попередніх років випуску), з мінімальним (1-2 роки) виробничим стажем. По-друге, претенденти мають доказати свою здатність до творчої роботи, а отже, для вступу вони мають пред'явити наукове обґрунтування тих проблемних задач, вирішення яких потребує додаткових знань, чи публікації, виступи на науково-практичних семінарах, конференціях.

Тривалість навчання на магістерській програмі не повинна бути фіксованою, проте мінімальні і максимальні строки встановити потрібно. Я пропоную встановити мінімальний строк навчання на магістерській програмі два роки. Перший рік навчання – опанування дисциплін, передбачених ГСВО та Стандартом вищої освіти ВНЗ за відповідною спеціальністю. Третій семестр – дисципліни за вибором студента, четвертий – оформлення та публічний захист

магістерської кваліфікаційної роботи. Доцільно передбачити, що оформлення і публічний захист магістерської кваліфікаційної роботи може бути відтермінований на один чи два роки, але не більше, оскільки отримані теоретичні знання за цей час можуть втратити актуальність.

Очевидно, що організаційно процес навчання на магістерській програмі має здійснюватися, в основному, за принципом індивідуальної підготовки, або в малих групах, не більше 3-5 осіб. Зміст теоретичної і практичної підготовки магістра має включати формулювання актуальних проблемних питань та пошук шляхів їх вирішення, бажано з елементами апробації, що спонукатиме його до творчої роботи. При цьому, основна увага має бути зосереджена не на досконалості пропозицій майбутнього магістра, а на правильності пошуків алгоритмів. Усвідомлення системи принципів підходів до вирішення проблемної ситуації значно важливіше, аніж навчитися, нехай навіть бездоганно, вирішувати конкретну змодельовану чи реальну проблемну ситуацію.

На фаховому рівні магістр повинен знати і вміти проводити аналіз виробничих процесів, виявляти слабкі місця, синтезувати адекватні рішення, доводячи їх (рішення, пропозиції) до практичної реалізації в умовах конкретного виробництва. Крім того, магістр має володіти необхідним обсягом знань і практичних навичок щодо організації і управління виробничими підрозділами первинних ланок.

Комплекс заходів, запропонованих в [2] ще не втратили своєї актуальності, більше того, суттєво доповнюють викладене вище.

P.S. Автор не схильний до думки, що висловлені тут ідеї є істиною в останній інстанції. Проте переконаний, що лише багатоголосся думок сприяє пошуку шляхів якісного вирішення будь-яких проблем. Більше того, навіть не бездоганна ідея може наштовхнути на більш якісну пропозицію, до чого всіх і закликаю.

Література

1. Хропот С.Г. Концептуальні підходи до підвищення якості підготовки фахівців. Матеріали 14-ї міжн. наук.-метод.конф. «Управління якістю підготовки фахівців». Ч.1, Одеса, ОДАБА, 2009. – С.187-189.

2. Хропот С.Г. Практичний досвід як запорука покращання якості навчання у ВНЗ. Матеріали 18-ї міжн. наук.-метод.конф. «Управління якістю підготовки фахівців». Ч.1, Одеса, ОДАБА, 2013. – С.69-70.